

Handläggare
Davidsson Per

Datum
2011-10-03

Diarienummer
KSN-2010-0577

Kommunstyrelsen

Motion av Lena Hartwig (S) om ett ökat valdeltagande, stärkt medborgarinflytande och ett vitaliserat kommunfullmäktige

Förslag till beslut

Kommunstyrelsen föreslår kommunfullmäktige besluta

att uppdra till kommunstyrelsen att senast i augusti 2013 lägga fram förslag till åtgärder som syftar till att öka valdeltagandet i valen 2014 särskilt bland unga och grupper av där valdeltagandet är lågt, samt

att motionen därmed och med kommunstyrelsens föredragning i övrigt är besvarad

Ärendet

Lena Hartwig (S) har i motion, väckt vid sammanträde den 25 oktober 2010 föreslagit kommunfullmäktige besluta uppdra till kommunstyrelsen att

- senast i december 2012 lägga fram förslag till åtgärder som syftar till att öka valdeltagandet i valen 2014 särskilt bland unga och grupper av medborgare där valdeltagandet är lågt samt i bostadsområden med lågt valdeltagande,
- senast i december 2011 lägga fram förslag till hur den lokala demokratin och medborgarinflytandet kan utvecklas som ett led i berednings- och beslutsprocesserna
- senast i december 2011 lägga fram förslag till nya arbetsformer i syfte att vitalisera kommunfullmäktige

Motionen återges i **bilaga 1**.

Remissbehandling

Kommunfullmäktiges presidium har yttrat sig över det som i motionen anförs om fullmäktiges arbete. **Bilaga 2**.

Presidiet anser att fullmäktiges arbete präglas av vitalitet med livliga debatter inte sällan på en hög nivå. Presidiet diskuterar fortlöpande fullmäktiges arbete inklusive översyn av arbetsordningen. Vidare kommenteras minskningen i antalet beslutsärenden.

Presidiet avstyrker införande av medborgarnas frågestund. Många frågor hanteras på nämndnivå och det är svårt att belasta fullmäktige med ytterligare tid för. Presidiet avstyrker vidare införandet av beredningar eller utskott till fullmäktige då det innebär oklarheter om ansvarsfördelningen i kommunen.

Avslutningsvis anför presidiet att arbetsformerna behöver diskuteras och utvecklas, något som presidiet tar ansvar för. Ett exempel är den särskilda debatten om skolan som hölls i maj 2011.

Föredragning

Det demokratiska styrelseskicket är grunden för hur svenska kommuner arbetar. Det är angeläget att genom en ständig diskussion lokalisera brister och med olika idéer utveckla arbetsätten.

Motionens tre att-satser berör tre sidor av problematiken: deltagandet i allmänna val, medborgarinflytandet i berednings- och beslutsprocesserna samt kommunfullmäktiges arbete. I motionen framförs därutöver kommenterar kring hur vår kommuns styrmodell fungerar. Kommunstyrelsen konstaterar inledningsvis att kommunens organisation prövas fortlöpande i syfte att öka verksamheternas effektivitet inklusive de demokratiska styrfunktionerna.

Deltagande i allmänna val

När det gäller deltagande i allmänna val ligger det i kommunens intresse att det är högt i valet till kommunen då det ger kommunen hög legitimitet. I motionen ges en allmän beskrivning om att valdeltagande skiljer sig mellan stadsdelar och mellan väljare av olika utbildningsnivå, något som gällt under lång tid.

Motionen ger inga konkreta förslag till åtgärder utan föreslår ett uppdrag till kommunstyrelsen. Kommunstyrelsens utskottet för demokrati, integration och jämställdhet diskuterade frågan inför valet 2006 och genomförde affischering riktat mot grupper med annat modersmål än svenska. Inför valet 2010 gavs stöd från kommunstyrelsen och utbildnings- och arbetsmarknadsnämnden till Samarbetsorganisationen för invandrare i Uppsala för ett genomförande av kampanj i delar av Uppsala som traditionellt har lågt valdeltagande.

Kommunstyrelsen deltar i nätverk för demokratifrågor inom Sveriges kommuner och landsting såväl för förtroendevalda som för tjänstemän. Ett uppdrag till kommunstyrelsen att arbeta med detta inför valet 2014 ger möjlighet till genomarbetade förslag inklusive finansiering. Motionen föreslås bifallas i den delen, dock att styrelsens förslag inte behöver föreligga före augusti 2013 vilket ger tillräcklig tid för genomförande före valen i juni och september 2014.

Medborgarsamråd i berednings- och beslutsprocesser

Kommunfullmäktiges beslut i december 2001 om ny styrmodell och organisation betonade särskilt vikten av medborgarinflytande över kommunens arbete. Detta underströks också i kommunens hållbarhetspolicy som i ett inriktningsmål uttrycker "Uppsalaborna är delaktiga i samhällsutvecklingen och har förtroende för demokratin". När det gäller medborgarsamråd i berednings- och beslutsprocesser ger motionen en negativ bild av intresset i Uppsala för att utveckla formerna. Kommunstyrelsen delar inte den synen.

En organisation där flertalet av de förtroendevalda finns i uppdragsnämnder med ett medborgarperspektiv utan ansvar för hur produktionen av tjänsterna sker, ger goda förutsättningar för en förbättrad medborgardialog. Det uppmärksammades särskilt i kommunfullmäktiges beslut år 2001 om styrmodell för kommunen. Kommunstyrelsens uppfattning är att uppdragsnämnderna på många olika sätt har utvecklat medborgardialogen i enlighet med sitt uppdrag.

Nämnderna genomför medborgardialoger i aktuella frågor. Sju uppdragsnämnder arbetar med öppna sammanträden. Kommunen är vidare ledande i landet när det gäller att utveckla medborgardialogen i de nya sociala medierna som twitter och facebook. Uppsala.se har en funktion, "tyck till", som innebär att synpunkter och frågor tas tillvara på ett nytt sätt. Sedan funktionen inrättades i december 2009 har ca 1 600 synpunkter och frågor emottagits.

Nämnderna och kommunstyrelsen har ett ständigt utbyte med andra kommuner och offentliga verksamheter i arbetet med att utveckla dessa former och på bästa sätt tillvarata medborgarnas synpunkter.

Motionen föreslår att kommunstyrelsen ska få ett uppdrag att lägga förslag i denna del. Styrelsens uppfattning är att förslag om former och vägar liksom idag ska diskuteras i alla berörda delar av organisationen. Beroende på frågornas art kan olika lösningar anses vara bäst. Genom de nätverk som finns för bl a kommunens informatörer delas erfarenheterna inom kommunen.

Kommunstyrelsen uppfattar att medborgar- och brukardialoger ständigt är på agendan för nämnder och styrelser och föreslår därför inget uppdrag med anledning av motionen i denna del.

Kommunfullmäktige

Motionens sista att-sats berör kommunfullmäktiges arbete. Motionen framför att arbetet måste vitaliseras och fler frågor än i dag avgöras av fullmäktige.

Kommunstyrelsen delar det som kommunfullmäktiges presidium framför. Presidiet har ansvaret för en fortlöpande dialog rörande fullmäktiges arbetssätt. Det är viktigt att kommunfullmäktiges sammanträdestider utnyttjas väl för bra beslut och debatter på hög nivå.

I motionen framförs att fullmäktiges roll som initiativtagare lyfts fram. Möjligheter finns i dag genom motioner. Genom interpellationer och frågor initieras debatter i aktuella frågor.

Uppsala kommun har en tydlig ansvarsmodell som ger nämnderna, såväl uppdrags- som produktionsnämnder, tydliga mandat att agera för kommunen inom sina verksamhetsområden och kommunstyrelsen en tydlig, ledande roll. Detta innebär att ärenden som i en mindre kommun avgörs av kommunfullmäktige avgörs av nämnder/styrelser eller kommunstyrelsen. Kommunstyrelsens bedömning är att denna tydlighet är en viktig förklaring till att kommunens ekonomi varit i balans sedan den nya organisationen infördes. Att ge kommunfullmäktige initiativrätt vid sidan om motionsinstitutet kan betyda oklarheter i ansvaret.

Fullmäktige har en självklar uppgift som kommunens högsta beslutande organ att hantera de övergripande besluten. Att vissa beslut, som t ex namngivningsfrågor, har delegerats till nämnder, ska inte ses som en demokratisk förlust utan att kommunen blir effektivare att leverera tjänster till medborgarna genom snabbare beslut. Vidare frigörs tid för kommunfullmäktige att diskutera övergripande frågor.

Kommunstyrelsen ser inte något behov av initiativ med anledning av motion i denna del. Presidiet ansvarar för en kontinuerlig diskussion om fullmäktiges roll tillsammans med grupperna.

Ekonomiska konsekvenser

Kommunstyrelsen har att hantera sitt uppdrag inom given ekonomisk ram. De förslag som läggs fram med anledning av uppdraget och även när det gäller fullmäktiges arbete har att rymmas inom givna ramar.

Kommunledningskontoret

Kenneth Holmstedt
Stadsdirektör

Hej informatörer!

Jag handlägger en motion i KF som handlar om att utveckla demokratin. Där finns att-satsen att KS ska "senast i december 2011 lägga fram förslag till hur den lokala demokratin och medborgarinflytandet kan utvecklas som ett led i berednings- och beslutsprocesserna"

Min preliminära tjänstemannauppfattning är att KS ska inte ta ett sådant uppdrag då min bild är att former och arbetssätt för att utveckla medborgarinflytandet låter sig inte fångas i ett stadshusformulerat dokument utan är en central del av varje nämnds ansvar och ska så förbli.

Men hur jobbar vi i de olika nämnderna och styrelserna? Du som håller i informationsfrågorna på ditt kontor/förvaltning vet så klart den saken!!

I svaret på motionen vill jag beskriva bilden av en mycket aktiv kommun när det gäller medborgardialogen i alla dess olika former. Jag kommer att beskriva kort hur vi jobbar centralt med olika medier mm och jag vill ta upp öppna sammanträden, andra offentliga möten och dialogforum som förekommer. Finns exempel på särskilt uppmärksammade sådana? Jag kommer att ta upp reglerna enligt PBL o annat som jag kommer på. Finns det några särskilt spännande "nya" idéer?? Jag vet att det finns en massa bra saker men från era beskrivningar kan jag få till en bra övergripande beskrivning.

När det gäller **byggnadsnämnden** så sker medborgardialogen genom planavdelningens samråd och andra informationsmöten under planprocessen. I övrigt har inte byggnadsnämnden - som nämnd - haft några offentliga tillställningar. Sammanträdena är inte heller öppna för allmänheten.

Namngivningsnämnden har en litet mer publik verksamhet, exempel på aktiviteter under 2010:

- Utställning/medborgardialog på Stadsbiblioteket om nämndens verksamhet
- Invigning av Ingmar Bergmans gata.
- Under 2011 planeras öppna sammanträden.

Hej!

Vi på kontoret för hälsa, vård och omsorg (HVK) arbetar ju för två nämnder; nämnden för vuxna med funktionshinder och äldrenämnden. Dessa nämnder har arbetat ganska olika med medborgardialogen (och inte alltid "mycket aktivt"...). Jag ska helt kort försöka beskriva hur, och utgår då från mandatperioden 2007 – 2010)

Nämnden för vuxna med funktionshinder

- Öppna sammanträden, 2 st/år (ett under våren och ett under hösten)
- Administrerar kommunala handikapprådet KHR
- Aktiviteter 2007-2020, se bifogade powerpointpresentation

Äldrenämnden

- Öppna sammanträden, 2 st/år (ett under våren och ett under hösten) I samband med de öppna sammanträdena hålls en temaföredragning med möjlighet att ställa frågor
- Administrerar kommunala pensionärsrådet KPR

- Vid större betydelsefulla ärenden (uppdragsplan, äldrepolitiska programmet, införandet av eget val mm) arbetar nämnden med referensgrupper med representanter från pensionärsföreningar, anhörrådet m fl
- ÄLN:s presidium träffar inför varje nämndsammanträde företrädare för pensionärsorganisationerna och anhörrådet kring nämndärendena
- Medborgardialoger har anordnats 2008 inför införandet av eget val i hemvården

Kommunledningskontoret

Chef/direktör

Motion till kommunfullmäktige

2010-10-25

KSN 2010-0577

För ett ökat valdeltagande, stärkt medborgarinflytande och ett vitaliserat kommunfullmäktige

Vi ser idag oroande tecken på att den kommunala demokratin har problem. Valdeltagandet är lågt för stora grupper och tilltron till såväl politikerna och det demokratiska systemets möjligheter till påverkan, utveckling och förändring sviktar. Det finns en klar skiljelinje mellan dem som är delaktiga och har inflytande och dem som står utanför. Men vi ser också att många förtroendevalda – särskilt kvinnor och unga – lämnar sina uppdrag efter förhållandevis kort tid med motiveringen att de inte kan påverka, att deras kunskap och erfarenhet inte tas tillvara och att den politiska organisationen både inom kommunerna och inom partierna är stelbent och gammaldags. Kritiska röstar menar att besluten i realiteten fattas utanför nämnder och fullmäktige och att tjänstemännen har för stor makt. Det förhållandet påverkar medborgarnas möjligheter att utkräva ansvar för fattade beslut. Trots det är utgångspunkten för den här motionen inte att demokratin befinner sig i kris utan att kommunerna har ett viktigt och krävande demokratiuppdrag och att förändringar i omvärlden får konsekvenser för det demokratiska systemet. Som vi ser det finns ett glapp mellan de demokratiideal som motiverar nuvarande system och hur systemet fungerar i praktiken. Det glappet vill vi minska.

Med utgångspunkt i Örebro Universitets utvärdering av Uppsala kommuns nuvarande organisation samt de erfarenheter som vunnits sedan 2003 av nuvarande styrmodell och nämndorganisation finns det anledning att göra en mer ingående översyn över nuvarande modell för ledning och styrning av kommunen och lägga fram förslag till förändringar i god tid före valen 2014. I olika sammanhang framkommer att det finns brister i nuvarande styrmodell, t ex interna motsättningar mellan produktion och uppdrag, otydlig och ineffektiv styrning och dubbelarbete. Det måste vi komma tillrätta med så att vi använder tillgängliga resurser och kompetens på bästa sätt. En parlamentariskt sammansatt grupp med företrädare för samtliga partier i fullmäktige bör utgöra styrgrupp för denna översyn.

Under kommande mandatperiod finns det också anledning att diskutera fullmäktiges ansvar och befogenheter som det enda direktvalda politiska organet. Under

och åtta av 15 fristående gymnasieskolor i Uppsala inte deltog i Ungdomsstyrelsens Skolval 2010 kan exempelvis på sikt påverka valdeltagandet negativt.

Med anledning av ovanstående föreslås kommunfullmäktige uppdra till kommunstyrelsen:

Att senast i december 2012 lägga fram förslag till åtgärder som syftar till att öka valdeltagandet i valen 2014 särskilt bland unga och grupper av medborgare där valdeltagandet är lågt samt i bostadsområden med lågt valdeltagande,

Att senast i december 2011 lägga fram förslag till hur den lokala demokratin och medborgarinflytandet kan utvecklas som ett led i berednings- och beslutsprocesserna samt,

Att senast i december 2011 lägga fram förslag till nya arbetsformer i syfte att vitalisera fullmäktige.

Socialdemokraterna i Uppsala Kommun

Lena Hartwig (S)

Marlene Burwick (S)

EJ KF-ledamot oktober 2010

Handläggare

Datum
2011-08-16Diarienummer
KSN-2010-0577

Kommunstyrelsen

KSN-2010-0577
08 3**Motion av Lena Hartwig (S) beträffande ett ökat valdeltagande, stärkt med medborgarinflytande och ett vitaliserat kommunfullmäktige**

Kommunstyrelsen har överlämnat rubricerad motion till kommunfullmäktiges presidium. Presidiet avgränsar sina synpunkter till vad som i motionen framförs om fullmäktiges arbete.

Presidiet diskuterar fortlöpande fullmäktiges arbetssätt. En ny arbetsordning fastställdes 26-27 januari 2009 (§ 17) där bl a formerna för interpellationsdebatter ändrades. Arbetsordningen föregicks av ett samråd med grupperna i fullmäktige. Presidiet diskuterar om arbetsordningen behöver ses över även innevarande mandatperiod.

Presidiet anser att fullmäktiges arbete präglas av vitalitet. Fullmäktige sammanträder ca 100 timmar per år och debatterna är livliga och inte sällan på en hög nivå där argumenten för och emot olika förslag och idéer prövas.

I motionen framförs att antalet beslutsärenden i kommunfullmäktige tidigare var fler. Det har flera förklaringar.

Byggnadsnämnden har fått delegation att fatta beslut om antagande av detaljplaner som tidigare beslutades i kommunfullmäktige med vissa undantag. Vidare har en namngivningsnämnd inrättats med beslutsbefogenhet i tidigare KF-ärenden.

En annan förklaring till att antalet beslutsärenden minskat är att i det årliga beslutet om Inriktning-verksamhet-ekonomi samlas det övergripande inriktningsmålen och uppdragen i ett övergripande dokument. Det innebär att antalet separata beslutsärenden minskar samtidigt som det ger fördelar ur styrningssynpunkt. Till det kan läggas att kommunens organisationsreform 2003 innebar att nämnderna och kommunstyrelsen fick tydligare uppdrag än tidigare vilket möjliggjort beslut i nämnder eller kommunstyrelse av ärenden som tidigare behandlades av kommunfullmäktige

Många av de ärenden som nu avgörs på annan nivå är politisk okontroversiella och har tjänat på snabbare beslut. Presidiet vill dock understryka att kommunfullmäktige som kommunens högsta beslutande organ ska ta ansvar för de viktigaste besluten. Det är kommunstyrelsen som har ansvaret för att ärenden bereds korrekt och att beslut tas på rätt nivå. Kommunallagens regler om att beslut av principiell karaktär ska tas av fullmäktige är en viktig garanti för att frågor inte hanteras på fel nivå.

I motionen framförs att fullmäktiges roll som initiativtagare bör utvecklas. En mycket viktig möjlighet finns sedan länge genom motioner. Fullmäktige behandlar ca 25 - 35 motioner per år. Vidare kan genom yrkanden i samband med ärenden, under förutsättning att dessa är beredda på erforderligt sätt, olika alternativ tillföras debatten. Till det kommer att genom interpellationer och frågor ta upp aktuella frågeställningar. Presidiets uppfattning är att, även om detta inte är beslutspunkter, många aktuella frågor blir belysta på ett sätt som påverkar kommande ställningstaganden i nämnd, kommunstyrelse eller fullmäktige.

Motionären framför att nya former för beredning och beslutsfattande bör utredas. I motionen utvecklas inte hur detta kan ske. Presidiet avstår därför från att ha några synpunkter i denna del. Frågan om medborgarmotioner berörs i andra aktuella motioner avseende medborgarförslag som presidiet där yttrar sig över.

Presidiet avstyrker ett genomförande av förslaget om att vid fullmäktiges sammanträde införa medborgarnas frågestund. Detta har prövats i Uppsala år 1993 utan att befinnas fylla några större behov eller tydliga syften. I en stor kommun som Uppsala med många nämnder är det troligt att i stort sett alla frågor som kommer upp i en allmänhetens frågestund hanteras på nämndnivå och då bör de tas upp med den aktuella nämnden. Presidiet vill också framföra att en diskussion nu pågår om lämpliga sammanträdestider för fullmäktige och det synes svårt att belasta fullmäktige med den ytterligare tid som skulle krävas.

Motionären nämner vidare att beredningar eller utskott till fullmäktige skulle kunna formulera inriktningsförslag och direktiv till utredningar. Presidiet avstyrker detta.

Uppsala kommun har en styrmodell som ger nämnderna, såväl uppdrags- som produktionsnämnder, tydliga mandat att agera för kommunen inom sina verksamhetsområden och kommunstyrelsen en tydlig, ledande roll. Att i en organisation ha ett tydligt ansvar och mandat för att lösa en uppgift inom givna ekonomiska ramar ger effektivitet. Inte minst genom kortare beslutsvägar. Att ge kommunfullmäktige initiativrätt vid sidan om motionsinstitutet kan medföra oklarheter var ansvaret rent organisatoriskt vilar, liksom om kommunstyrelsens roll.

Avslutningsvis vill presidiet understryka att fullmäktiges roll och arbetsformer alltid behöver diskuteras och möjligheter till utveckling ska tillvaratas. En väg, som presidiet länge förordat, är att ta upp tyngre frågor till särskilda debatter. Den 30 maj 2011 prövades första gången detta med en särskild debatt om skolfrågor. Presidiet uppfattar att det föll väl ut och ser gärna att liknande debatter kommer att ske framöver.

Presidiet tar ansvar för att, i första hand tillsammans med gruppledarna, diskussionen om fullmäktiges roll och arbetsformer hålls vid liv.

För kommunfullmäktige presidium

A handwritten signature in black ink that reads "Lars Bäcklund". The signature is written in a cursive style with a large initial 'L'.

Lars Bäcklund
ordförande